

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції*

**«ЛІДЕРСТВО І ОБДАРОВАНІСТЬ:
СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС
І ОСВІТНЯ ПРАКТИКА»**

14–19 лютого 2024 року

Київ
2024

ЗМІСТ

МОТИВАЦІЙНІ ПРОМОВИ	11
<i>Кремень Василь Григорович</i>	11
<i>Довгий Станіслав Олексійович</i>	13
<i>Малиношевський Руслан Васильович</i>	14
Частина І. ДОПОВІДІ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ	15
Артьомова Т. І. Лідерство як складова інституту наукового управління.....	15
Біляєва С. О. Соціально-історичні причини формування деструктивного лідерства та його прояви: ретроспектива і сучасність.....	22
Бойченко М. І. Лідерство як відповідь на виклики соціальної критики: демократія в умовах війни.....	29
Ільїн В. В. Від еліти до лідерства – вимога часу.....	35
Казаннікова О. В., Скляренко А. В., Туманян Т. С. Лідерство і обдарованість в умовах ліцейної освіти.....	40
Кармазіна М. С. Лідерство в час війни: Олена Зеленська.....	48
Киричук В. О. Виявлення лідерів серед однокласників методом координатно-соціограмного аналізу класного колективу.....	57
Крилова С.А. Продуктивність жіночого лідерства: краса вчинків і відносин.....	64
Ліпін М. В. Групове лідерство в освіті.....	70
Міхно О. П. Августин Волошин (1874–1945): від шкільного вчителя до національного лідера (до 150-річчя з дня народження педагога, громадсько-політичного діяча, президента Карпатської України, Героя України).....	73
Отич О. М. Лідерство і життєва успішність особистості.....	79
Потульніцький В. А. Гетьман Павло Скоропадський як очільник і лідер українського консервативного руху на трьох континентах у міжвоєнну добу.....	84
Присяжнюк Ю. П., Присяжнюк В. П. Формування лідерських якостей учнів у контексті олімпіадного й манівського рухів.....	93
Романюк І. М., Гінетова Т. Л. Обдарованість і лідерство учнів: реалії життя.....	97
Семенова А. В., Семенишин М. О. Своєрідність структури управлінської компетентності сучасного керівника-лідера як ціннісна основа підготовки науково-педагогічних кадрів в Україні.....	101
Сидорчук Т. М. Омелян Пріцак – провідний представник і лідер української зарубіжної науки другої половини ХХ століття.....	105
Черкашин А. І. Вплив лідерських якостей на подолання особистістю психологічної травми.....	115
Чижевський Б. Г. Параметри обдарованої особистості лідера.....	118

Частина II. ДОПОВІДІ СЕКЦІЙНИХ ЗАСІДАНЬ	128
Андрійцьо-Рузаєва А. Ю., Коваль Р. О. Феномен лідерства в умовах воєнного стану.....	128
Бабенко І. В. Аспекти розвитку лідерства та елітарності в умовах війни.....	137
Басюк Н. А. Емоційний інтелект і педагогічне лідерство вчителя початкової школи.....	148
Бездушна І. В. Як відкрити потенціал лідерства у підлітка під час війни	156
Безрук К. О. Розвиток умінь комунікативного лідерства учнів у закладі позашкільної освіти в контексті формування життєвої успішності.....	159
Бершадська О. В. Розвиток лідерських якостей через особливості емоційно-вольової сфери юних спортсменів.....	164
Білокінь К. О., Нарівська У. С., Совайло А. Н. Leadership: scientific discourse and educational practice	172
Бондар О. М. Квест як одна з форм роботи соціального педагога з розвитку психологічної компетентності для розвитку лідерських якостей.....	178
Бондар Т. О. Розвиток когнітивних і емоційних навичок: освітнє лідерство в часи невизначеності.....	184
Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Емоційний інтелект лідера в контексті педагогічної діяльності.....	188
Бондаренко О. І. Лідерство в системі розвитку особистісного потенціалу.....	196
Бондарчук А. О. Учніське самоврядування як засіб формування майбутніх лідерів: досвід минулого та сьогодення.....	198
Босак І. В., Босак Л. О. Обдарованість і лідерство	203
Ваганова Н. А. Творче мислення і лідерський потенціал: взаємозв'язок та особливості проявів у дітей	207
Васильєв Є. В. Капелан – духовний лідер. Діяльність військових капеланів щодо психологічної підтримки воїнів збройних сил України у 2014–2023 роках: основні напрями та виклики.....	218
Васильєва С. А. Лідерство педагогів закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану	228
Ващук О. В. Виховання лідерських якостей обдарованих учнів шляхом залучення до науково-дослідницької діяльності в МАН України	232
Винничук Р. О. Адаптування типології лідерства для програми розвитку лідерських якостей школярів і студентів.....	237
Вітомський Ю. Л., Бондаренко С. Ю. Стійкість та адаптивність військових лідерів в умовах високого рівня стресу	242
Войтенко О. О., Рикунова Н. С., Летенко О. О. Розвиток лідерських якостей здобувачів освіти засобами залучення до творчих конкурсів еколого-натуралістичного спрямування.....	250

Воронцова Е. В. Психолого-педагогічний супровід розвитку лідерських якостей обдарованих підлітків.....	257
Гавриляк Г. Б. Інновації та творчість як інструменти формування лідерських якостей та розвитку обдарованості учня	264
Гайда В. Я. Роль учителя у формуванні лідерських якостей обдарованих учнів засобами STEM.....	270
Гарань Н. С., Li Chenxi, Liang Miaofeng. Formation of leadership qualities of future teachers by means of media resources	277
Герасимова Т. І., Годованюк А. В. Формування лідерських якостей майбутніх фахівців як одне з важливих завдань у виховному процесі вищої школи	280
Голя Г. М., Хомярчук А. П. Формування лідерських якостей майбутніх педагогів у позанавчальній діяльності.....	288
Гонтар Д. А. Розвиток лідерських якостей обдарованої особистості в умовах збагаченого освітнього середовища (з досвіду профільного навчання історії та правознавства)	292
Горбань Л. В. Коучинг у педагогічному супроводі наукової освіти обдарованих учнів: підвищення ефективності та розвиток потенціалу	297
Грицюк С. П. Виховання лідерських якостей – інвестиції в розвиток особистості.....	305
Грушковська Л. В. Ефективне формування лідерства в освітній діяльності	315
Гуляк У. М. Мотиваційні стратегії лідера в бойових умовах	320
Гуманська Н. В. Лідерство та обдарованість	325
Даниленко В. М. Академічна доброчесність, лідерство і національна безпека ...	327
Дериведмідь А. І. Подолання травм дітей під час війни в логомайстерні і проблема лідерства.....	330
Дериведмідь М. Г. Розвиток комунікативних навичок через МАН: ключовий компонент успішного лідерства учнів	334
Діордій К. В. Інтелектуальні лідери як необхідність сьогодення	337
Добровольський І. А. Формування лідерських якостей у обдарованих дітей	342
Довга М. І., Шаповалов Є. Б., Шаповалов В. Б. Розвиток учнівського лідерства в процесі підготовки та участі в конкурсі-захисті Малої академії наук України.....	346
Дорожко І. І., Малихіна О. Є., Туріщева Л. В. Soft skills: лідерські якості в моделях життєтворчості особистості.....	352
Драбинюк С. Ю. Значення полімовного театру в розвитку Soft skills обдарованих дітей.....	356
Дуб М. М. Розвиток творчих здібностей дитини в умовах НУШ	363
Дячук А. О. Розвиток лідерського потенціалу на уроках англійської мови	366
Єна А. С. Особливості лідерського потенціалу сучасної студентської молоді....	373

Єськова А. М. Формування креативних здібностей – основа підготовки фахівців	377
Жмай О. В. The importance of leadership's development in the 21 st Century	388
Загоруйко Н. М. Формування у студентської молоді якостей лідера засобами національно-патріотичної думки та літературного слова	392
Заков І. В. Лідерство в системі освіти як чинник розвитку людського капіталу для відновлення України	398
Зінченко В. В. Трансформаційні моделі педагогіки в контексті виховання лідерських якостей особистості	406
Золотаренко Т. О. Концепція лідерства крізь призму громадянської освіти в Королівстві Норвегія	411
Іванченко В. С. Виховання лідерських якостей у дошкільному віці	414
Калініченко З. Д. Концепція лідерства в освіті: формування лідерських якостей засобами неформальної освіти	421
Каряка С. М. Волонтерський рух як новий прояв лідерства в умовах війни	431
Квашук О. В. Лідерство як екзистенціал буття сучасної людини	435
Кіндратець О. М. Лідерство в умовах глобальних політичних викликів	442
Климюк К. С., Боровець Н. Ю. Вдосконалення експериментального складника предметної компетентності з фізики та розвиток лідерських якостей в учнів загальної середньої освіти через участь у написанні науково-дослідницьких робіт МАН України	448
Ключкова Ю. В. Індивідуальні особливості обдарованих учнів та їхній вплив на розвиток лідерських навичок	453
Коваленко А. В. Розвиток лідерських якостей у військових командирів під час воєнного стану	458
Ковальчук Г. О. Психологічні чинники лідерського потенціалу молоді для професійної самореалізації в умовах війни	464
Ковальчук Н. А. Лідерський сегмент у структурі інтелекту обдарованої особистості	471
Колісник М. В., Чеберяк Л. І. Формування інтелектуально-лідерської компетентності обдарованих дітей в умовах інноваційного освітнього середовища в ОЗ «Хорольська гімназія»	473
Комар А. О., Абасалієва О. М. Особливості розвитку лідерських якостей	478
Корнієнко А. В. Формування лідерських якостей особистості учня у закладах позашкільної освіти	482
Косолап О. О. Формування лідерських якостей обдарованих учнів як актуальна проблема сучасної освіти	488
Котляр А. А., Нижник Т. О. Стратегії виховання лідерських якостей у обдарованих учнів	498
Коц А. А., Кучерявенко М. Д., Нікітіна І. П. Leaders in wartime: challenges and perspectives	506

Красницька О. В. Наукова команда: від думки до результату.....	513
Краснощок І. П. Розвиток лідерського потенціалу старшокласників в умовах освітнього середовища закладів МАН України.....	516
Кремінський Б. Г., Мистюк С. П., Вернидуб О. М. Прагнення до лідерства як мотиватор розвитку здібностей	523
Кропочева Н. М. Інформаційне забезпечення наукових досліджень із розвитку обдарованості: нормативно-правовий і організаційно-структурний компоненти.....	531
Кулалаєва Н. В. Модель формування лідерських компетентностей у студентів закладів вищої освіти.....	537
Кучеренко Н. В. Формування лідерських якостей у старшокласників	545
Латиш Н. М. Розвиток творчого потенціалу учнів молодшого шкільного віку ...	550
Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти до виховання лідерських якостей обдарованих дітей із використанням технологій інтенсивного навчання.....	555
Левицька А. І. Адаптивне лідерство: стратегії для успішного функціонування в кризових середовищах	566
Левінець Н. В. Прояв лідерських якостей у обдарованих дітей дошкільного віку в умовах цифрового середовища.....	573
Лиман Р. М., Білошицький В. В. Лідерська компетентність як провідна складова військово-професійної компетентності сучасного офіцера	578
Лисиця В. В., Конопля А. І. Soft skills як інструмент виховання лідерських якостей у дітей старшого дошкільного віку.....	587
Лихман О.В. Виховання лідерських якостей засобами зразкового геолого- краєзнавчого музею	590
Ложенко К. В. Лідерство через гру: практичний підхід до розвитку Soft skills через настільні ігри.....	593
Люк О. В., Майбородіна Н. В., Герасименко В. П. Математична обдарованість і лідерство.....	596
Майдан А. Г. Методи і шляхи формування лідерських якостей у сучасної молоді.....	606
Макогончук Н. В. Принципи управління лідерів.....	612
Мацука В. М. Світові тренди в лідерстві	615
Михайліченко М. В. Лідерська компетентність керівника закладу освіти: сучасні виклики та завдання.....	620
Моляко В. О. Сучасні домінуючі проблеми обдарованості.....	625
Монастирська О. В. Формування професійної мобільності майбутніх педагогів.....	633
Мороз Т. О. Олімпіадний рух: ключовий інгредієнт для формування лідерських компетентностей	638

Нагалеvська Н. В. Гурткова робота в коледжі як один з ефективних чинників формування лідерських якостей студентів	642
Нестерук-Володимирець О. В. Розвиток творчих і лідерських здібностей та соціалізація вихованців із особливими освітніми потребами в сучасному мультипрофільному закладі позашкільної освіти	654
Нікішина К. І. Розвиток інтелектуальної обдарованості і лідерства учнів на уроках інформатики	660
Ноздрачова О. Г. Колізія природного й виховуваного лідерства в особистості лідера.....	662
Носенко В. М., Носенко О. М. Командна робота та лідерство анестезіологів та акушерів під час навчального тренінгу з лікування невідкладних станів в акушерстві.....	665
Облап П. В. Політичне лідерство та революція	668
Омельчук О. А., Пушняк О. А. Виховання лідерських якостей учнівської молоді на уроках гуманітарного циклу в умовах воєнного стану	676
Павлик Н. В., Никифоров С. Л. Егоцентризм як морально викривлена форма лідерства.....	682
Пахолік Н. М. Лідерство в умовах війни: стратегії виховання лідерських якостей у обдарованих учнів.....	689
Пахомов І. В. Розвиток лідерських якостей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти під час участі в тренінговій програмі формування моральних цінностей	693
Петренко С. М., Мехед Д. Б., Мехед О. Б. Олімпіадний і манівський рух як засіб формування лідерських якостей обдарованих учнів.....	701
Петренко Т. В. Розвиток мотивації до лідерства у підлітків в умовах сьогодення	707
Писанчин О. Ф. Розвиток лідерських здібностей учнів на уроках зарубіжної літератури	710
Пірожнікова Н. І. Виховання лідерських якостей у закладі позашкільної освіти .	715
Поліщук Л. А. Особливості формування лідерських якостей учнів початкових класів в освітній системі НУШ.....	719
Пономаренко Ю. В. Виховання лідерських якостей особистості в інтелектуально обдарованих учнів на уроках математики.....	724
Постригач Н. О. Формування лідерських якостей вчителя Нової української школи в умовах воєнного стану.....	732
Потульніцький Г. В. Гетьманич Григорій Орлик як провідний французький політик і дипломат середини XVIII століття	739
Пронь О. В. Розвиток лідерських якостей здобувачів освіти через участь у роботі МАН України	746
Ремньова А. Г. Виховання лідерських якостей у майбутніх учителів у процесі професійної підготовки	753

Рибчук О. О., Рибчук О. Г. Модель критичного мислення військового лідера в бойових умовах	759
Рогожина В. Ф. Роль Малої академії наук України в розвитку лідерських якостей вихованців позашкільних закладів освіти	765
Роєнко А. М., Павленко Т. О. Виховання лідерських якостей обдарованих учнів – запорука сталого розвитку українського суспільства	770
Рубанова С. Я. Як викладачу залишатися лідером для студентів покоління Z ...	780
Рудь Л. М. Духовні лідери сучасності	786
Русінова О. Ю. Розвиток здібностей обдарованої дитини	793
Сальнікова О. О. Лідерство як мова обдарованості	798
Салюк Н. В. Формування і розвиток лідерських якостей інтелектуально обдарованих дітей у Полтавській обласній Малій академії наук	806
Санкович М. В. Проектна технологія у вихованні лідера на уроках історії та громадянської освіти	810
Сватенкова Т. І. Розкриття лідерських якостей через розвиток психологічного потенціалу підлітків у рекреаційно-розвивальному середовищі	817
Сергієнко Т. І. Особливості формування персонального бренду політичного лідера.....	826
Сидорова О. В., Боровик В. В. Формування лідерських якостей у дітей дошкільного віку під час ігрової діяльності.....	830
Скиба А. Ю. Психологічний супровід обдарованих дітей у підготовці до захисту науково-дослідницьких робіт МАН України	836
Слюта А. М. Особливості формування рівня готовності здобувачів освіти до науково-дослідницької діяльності в процесі вивчення курсу за вибором «Основи науково-дослідницької роботи природничого циклу».....	841
Смоленко О. П. Сучасні підходи до організації роботи з обдарованими учнями в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.....	851
Соляник М. Г. Соціально-психологічні особливості обдарованої особистості....	862
Старенко В. М. Взаємозв'язок між лідерством та елітарністю	866
Стасюк В. В., Дикун В. Г., Кириченко А. В. Етапи становлення військової еліти. Офіцер як особливий лідер військової еліти.....	870
Столяренко М. І., Алексєєв А. О. Особливості формування лідерських якостей в обдарованих здобувачів освіти.....	875
Столяренко Ол. В., Столяренко Ок. В. Обдарованість, еліта, лідерство і проблема влади та керівництва.....	879
Стреліна Т. І., Черноусова Т. М., Юріна Ю. А. Виховання лідерських якостей обдарованих учнів на уроках української мови та літератури	884
Стрельников В. Ю. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти на основі теорій інтенсивного навчання для забезпечення ними виховання лідерських якостей обдарованих учнів.....	893

Ткаченко Л. І. Шкільний хаб як простір розвитку лідерських якостей учнів.....	902
Ткачук Р. З. Формування лідерських якостей майбутнього інженера галузі електроніки.....	905
Туташинський В. І. Виховання лідерських якостей і реалізація творчого потенціалу особистості в процесі здобуття технологічної освіти	910
Феденко Д. О. Психологія лідера: якою має бути поведінка соціуму для взрощення лідера в ньому.....	912
Федорова М. І. Виховання лідерських якостей учнівської молоді. Робота з обдарованими вихованцями на гурткових заняттях	917
Филипович Л. О. Лідерський дар Ігоря Козловського як приклад для наслідування	927
Філіпович А. Ю., Дідух Р. О. Мотиви та прийоми поведінки негативного лідера.....	930
Філонова І. Б. Інтегровані уроки з англійської мови і STEAM як запорука розвитку лідерського та творчого потенціалу молодших школярів.....	937
Цурканова І. О. Роль жінок у політичному лідерстві: виклики, досягнення, міфи та стереотипи	947
Чайка Р. М. Складники суб'єктивного кар'єрного успіху в кар'єрній психології	953
Чиновата З. А. Особистісний розвиток обдарованої дитини як засіб формування її лідерських якостей	956
Чорноус Г. В. Інтелектуальна обдарованість як передумова формування лідерської компетентності випускника школи.....	962
Чоста Л. Я. Розвиток лідерського потенціалу в обдарованих учнів закладів загальної середньої освіти	970
Шевчук В. В., Шемчук О. М. Роль критичного мислення в прийнятті управлінських рішень військовим лідером.....	975
Шинкарчук О. В., Чайка Т. В. Як зробити самоврядування в позашкільному закладі дієвою справою.....	979
Шпильовий М. А. Пропаганда як інструмент лідерства.....	983
Шпуганич І. Г. Студентська самореалізація та креативний підхід в роботі куратора в умовах воєнного стану	986
Штефан А. І. Лідерство: ознаки і розвиток.....	990
Шульга А. А., Шульга О. А. Причини та форми істинного та деструктивного лідерства.....	995
Шульга О. А. Методики розвитку лідерських якостей у студентів.....	997
Ямполь Ю. В. Leadership strategies for nurturing and maximizing the potential of gifted students in educational settings	1000
Яценко В. С. Проектування змісту навчання географії в освітній практиці формування лідерства	1004

Клочкова Ю. В.,
Доктор філософії,
старший викладач кафедри спеціальної освіти
Хортицької національної академії
yuliya.tv@gmail.com

ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК

У сучасному освітньому середовищі велика увага приділяється виявленню та розвитку потенціалу обдарованих учнів, які мають унікальні індивідуальні особливості. Ця наукова праця присвячена дослідженню впливу індивідуальних характеристик обдарованих учнів на формування їхніх лідерських навичок. У роботі аналізуються фактори, які визначають лідерський потенціал обдарованих учнів, включаючи їхні особистісні риси, мотивацію, здібності та соціальне середовище. Дослідження відображає результати аналізу психологічних та педагогічних аспектів взаємозв'язку між індивідуальними особливостями обдарованих учнів та їхнім потенціалом для лідерства. Окреслено важливість врахування цих особливостей у педагогічній практиці для ефективного розвитку лідерських якостей та успішної соціальної адаптації обдарованих учнів. Висновки можуть бути корисними для педагогів, психологів та дослідників, які цікавляться розвитком обдарованих учнів та їхнім лідерським потенціалом.

Ключові слова: обдарованість, соціально-педагогічні умови, розвиток обдарованої дитини.

In the contemporary educational environment, significant attention is devoted to identifying and nurturing the potential of gifted students who possess unique individual characteristics. This scholarly work is dedicated to investigating the impact of individual characteristics of gifted students on the development of their leadership skills. The study examines factors that determine the leadership potential of gifted students, including their personality traits, motivation, abilities, and social environment. The research reflects the results of analyzing psychological and pedagogical aspects of the relationship between the individual characteristics of gifted students and their potential for leadership. The importance of considering these characteristics in pedagogical practice for the effective development of leadership qualities and successful social adaptation of gifted students is outlined. The findings may be beneficial for educators, psychologists, and researchers interested in the development of gifted students and their leadership potential.

Key words: giftedness, socio-pedagogical conditions, gifted child development.

Актуальність теми індивідуальних особливостей обдарованих учнів та їх впливу на розвиток лідерських навичок зумовлена необхідністю розуміння та підтримки розвитку талановитих учнів у сучасному освітньому середовищі. Ця проблематика виникає з усвідомлення важливості виявлення та розвитку потенціалу кожного учня, зокрема обдарованих, у контексті їхньої унікальності

та індивідуальних особливостей. З урахуванням зростаючої уваги до розвитку лідерських якостей як ключового елементу успішної соціальної адаптації, вивчення впливу індивідуальних характеристик обдарованих учнів на формування лідерських навичок набуває важливості для сучасної педагогічної практики та наукових досліджень.

Тема обдарованості вже привертала увагу багатьох дослідників з різних країн та часів. Імена таких відомих вчених, як В. Моляко, К. Текес, А. Таннненбаум, а також теоретиків, як В. Ананьєв, Г. Костюк, О. Кульчинська, Л. Слободянюк, Б. Теслов і багатьох інших, невід'ємно пов'язані із цією темою.

У важливих стратегічних та освітніх документах України, таких як Закон «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті, Указ Президента України № 927/2010 "Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді" від 30 вересня 2010 року, надається великий акцент на виявлення, навчання та виховання обдарованих дітей, розглядаючи це як одне з головних завдань удосконалення системи освіти в сучасному світі [4].

Розвиток обдарованої дитини характеризується рядом унікальних особливостей, що відрізняються від тих, що спостерігаються у середньо статистичної дитини. По-перше, це високий рівень інтелектуальних здібностей, які можуть виявлятися у ранньому віці через розвинену здатність до аналізу, синтезу та розв'язання складних завдань. Обдаровані діти часто демонструють швидке засвоєння нового матеріалу та високий рівень креативності у вирішенні проблем.

По-друге, обдаровані діти можуть мати високий рівень емоційної чутливості та емоційного інтелекту, що дозволяє їм глибоко відчувати світ навколо і реагувати на нього відповідно. Вони можуть проявляти підвищену емоційну чутливість та розуміння соціальних ситуацій.

По-третє, обдаровані діти часто виявляють зацікавленість у широкому спектрі тем та предметів, що виявляється у глибокому поглибленому вивченні та відчутті стимулу до пошуку знань в різних галузях.

Соціально-педагогічні умови обдарованості включають широкий спектр факторів і умов, які впливають на розвиток та самореалізацію обдарованих дітей в соціальному та педагогічному середовищі. Ці умови мають на меті створення сприятливого середовища, яке максимально розкриє потенціал обдарованих особистостей. Основні аспекти соціально-педагогічних умов обдарованості включають:

- 1) Сприятливе оточення. Соціально-педагогічні умови мають створювати позитивне та підтримуюче середовище для розвитку обдарованих дітей. Це включає підтримку родини, вчителів, однолітків та інших членів спільноти.

- 2) Індивідуалізований підхід. Ефективні соціально-педагогічні умови

повинні передбачати індивідуалізований підхід до навчання та розвитку обдарованих дітей, враховуючи їхні унікальні потреби, інтереси та здібності.

3) Стимулююче навчання. Обдаровані діти потребують стимулюючого навчання, яке викликає їхні інтелектуальні здібності та сприяє розвитку креативності. Це може включати розширені навчальні програми, проекти з дослідження та можливості для самовираження.

4) Менторство та підтримка. Ефективні умови обдарованості передбачають наявність менторів та педагогічної підтримки, які допомагають обдарованим дітям розкривати свій потенціал та досягати успіху в навчанні та житті.

5) Збалансований підхід до розвитку. Соціально-педагогічні умови повинні сприяти збалансованому розвитку обдарованих дітей, враховуючи їхні інтелектуальні, емоційні, соціальні та фізичні потреби [3].

Обдаровані діти можуть зазнавати різні труднощі, які часто виникають через розрив між їхніми потребами та навколишнім середовищем. Однією з основних проблем є неповне розуміння їхнього унікального стану оточуючими. Це може викликати відчуття відчуження від ровесників, бо вони відрізняються у своїх інтересах, розвитку та способі спілкування. Така ситуація часто призводить до відчуття самотності та невпевненості. Деякі обдаровані діти можуть виявляти нерівномірний розвиток, високо відстаючи у деяких аспектах та водночас виявляючи високі здібності у інших. Це може стати джерелом стресу та розчарувань. Іноді шкільне або домашнє середовище не надає необхідної підтримки для розвитку потенціалу обдарованих дітей, що може призвести до їхньої недооцінки та втрати мотивації. Крім того, вимоги досягнення високих результатів у навчанні можуть перевантажити та зробити стресовою навчальну діяльність для обдарованих дітей. Недостатність викликів та стимулів може також призвести до втрати інтересу до навчання та розвитку, затримуючи розвиток їхнього потенціалу.

Лідерство - це процес впливу на групу людей з метою досягнення спільної мети чи завдання. Це не лише володіння авторитетом або керівництвом, але й здатність надихати, мотивувати та організовувати інших. Однією з ключових особливостей лідерства є вміння комунікувати та спілкуватися з людьми на всіх рівнях. Це включає в себе вміння слухати, виявляти емпатію та розуміти потреби та погляди інших. Лідер повинен бути впевненим у собі та мати чітку візію мети або напрямку, в якому він чи вона хоче керувати групою. Іншою важливою особливістю лідерства є вміння приймати рішення, навіть у складних ситуаціях, та бути готовими взяти на себе відповідальність за результати своїх дій. Також лідер повинен мати здатність мотивувати та навчати інших, сприяючи їхньому розвитку та досягненню цілей. Враховуючи вищенаведене, лідерство – це комплексна сукупність якостей та навичок, які дозволяють одній особі

ефективно керувати групою або спільнотою з метою досягнення спільної мети.

Компоненти лідерства включають в себе низку якостей та навичок, що сприяють успішному керівництву та впливу на групу. Серед цих компонентів можна виділити такі аспекти як особистісні якості, навички комунікації, здатність до мотивації, прийняття рішень, емоційний інтелект, вміння сприяти розвитку інших, управління конфліктами, визначення власної візії та вміння будувати стратегії. Крім того, до компонентів лідерства можна віднести такі аспекти, як відкритість до змін, вміння працювати в команді, ефективно управління часом, відповідальність та розуміння етичних принципів. Кожен з цих компонентів важливий для успішного лідерства та впливу на оточуючих [1].

Індивідуальні особливості обдарованих учнів є різноманітними та включають у себе широкий спектр характеристик, які роблять кожного з них унікальним. Ці особливості можуть виявлятися у різних аспектах, таких як інтелектуальні здібності, творчий потенціал, емоційна чутливість, соціальні навички, а також особистісні риси. Деякі обдаровані учні можуть виявляти високий рівень аналітичного мислення та швидкість у розв'язанні складних завдань, в той час як інші можуть виявляти великий творчий потенціал та здатність до глибокого осмислення ідей. Деякі можуть мати розвинену емпатію та здатність до співпереживання, що робить їх чутливими до потреб інших. Крім того, індивідуальні особливості обдарованих учнів можуть включати такі аспекти, як стійкість до стресу, мотивація до досягнень, гнучкість у вирішенні проблем, а також цілеспрямованість і самодисципліна. Врахування цих індивідуальних особливостей допомагає створити сприятливі умови для розвитку обдарованих учнів та їхнього успіху у навчанні й житті.

Індивідуальні особливості обдарованих учнів можуть значно впливати на розвиток їх лідерських якостей. Наприклад, високий рівень інтелектуальних здібностей може сприяти розвитку стратегічного мислення та здатності до аналізу складних ситуацій, що є важливими складовими лідерства. Творчий потенціал може допомагати у вирішенні проблем із нетрадиційними підходами, що сприяє розвитку інноваційних лідерських ідей. Емоційна чутливість та соціальні навички можуть робити обдарованих учнів ефективними комунікаторами та лідерами, здатними мотивувати і впливати на інших. Особистісні риси, такі як стійкість, мотивація та самодисципліна, можуть сприяти розвитку лідерських якостей, таких як впевненість у собі, цілеспрямованість та відповідальність. Деякі обдаровані учні можуть мати тенденцію до самостійності та незалежності, що сприяє їхньому вирішенню проблем та прийняттю важливих рішень у групі. З іншого боку, інші можуть проявляти емпатію та співчуття, що робить їх природними лідерами, здатними до співпраці та підтримки своїх колег. Індивідуальні особливості також можуть

включати стійкість до стресу та вміння керувати емоціями, що є важливими якостями для лідера в умовах невизначеності та навантаження [2].

Успішна соціальна адаптація обдарованих учнів є ключовою складовою їхнього розвитку і має вирішальне значення з кількох аспектів. По-перше, це дозволяє максимально використовувати їх потенціал і таланти, допомагаючи досягти високих результатів у навчанні та особистому розвитку. По-друге, успішна адаптація забезпечує здорові та стійкі взаємини з оточуючими, що сприяє розвитку соціальних навичок та психологічного благополуччя. Крім того, вона відкриває обдарованим учням більші можливості для успішного майбутнього, допомагаючи зробити кращий вибір професії та отримати доступ до високоякісної освіти. Успішна адаптація також сприяє підвищенню рівня соціальної рівності, адже вона дозволяє кожному обдарованому учню розвиватися незалежно від соціального статусу чи походження. Нарешті, обдаровані учні, які успішно адаптуються соціально, можуть стати лідерами та активними учасниками суспільного життя, принести користь суспільству та сприяти його розвитку.

Успішна соціальна адаптація обдарованих учнів вимагає комплексного підходу та врахування декількох важливих умов:

1. Стимулююче середовище. Середовище, яке надає можливості для розвитку та реалізації індивідуальних здібностей, є ключовим для успішної адаптації обдарованих учнів. Це може включати підтримку від рідних, вчителів та співробітників, доступ до високоякісних освітніх ресурсів та можливість участі в різноманітних навчальних та позаурочних програмах.

2. Індивідуалізований підхід. Врахування індивідуальних потреб та інтересів кожного обдарованого учня допомагає створити сприятливі умови для його соціальної адаптації. Персоналізовані навчальні плани, додаткові виклики та можливості для самореалізації сприяють позитивному розвитку обдарованих учнів.

3. Психологічна підтримка. Забезпечення психологічної підтримки та консультування може бути важливим фактором для успішної соціальної адаптації обдарованих учнів. Це може включати розвиток стратегій управління стресом, підтримку в управлінні емоціями та стимулювання позитивного самовизначення.

4. Залучення до групової діяльності. Забезпечення можливостей для спілкування та співпраці з однолітками допомагає обдарованим учням розвивати соціальні навички та встановлювати позитивні взаємини. Групові проекти, спортивні команди та клуби можуть стати платформою для взаємодії та взаємопідтримки.

5. Позитивне ставлення до ризику та невдач. Важливо сприяти формуванню позитивного ставлення до викликів та невдач. Розвиток ресурсів для розв'язання проблем, навичок управління невдачами та розвиток впевненості в собі сприяють формуванню стійкості та реалізації потенціалу обдарованих учнів у соціальному середовищі.

Отже, індивідуальні особливості обдарованих учнів мають значущий вплив на їхні лідерські навички та можливості. Виявлено, що особистісні риси, мотивація, здібності та соціальне середовище, в якому знаходиться обдарована дитина, мають важливе значення у формуванні її лідерського потенціалу. Ці висновки підкреслюють необхідність індивідуального підходу до розвитку обдарованих учнів, що дозволить максимально використовувати їх потенціал та сприяти їхньому успіхові як у навчанні, так і в подальшому житті. Дослідження також підкреслило важливість урахування індивідуальних особливостей у педагогічній практиці для успішного формування лідерських якостей та соціальної адаптації обдарованих учнів. Таким чином, розуміння впливу індивідуальних особливостей на розвиток лідерських навичок є важливим кроком у напрямку ефективної роботи з обдарованими учнями та розвитку їхнього лідерського потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Давиденко А. Діти інтелектуали, дослідники, творці, винахідники. Обдарована дитина. 2004. № 1. С. 32–38.
2. Кульчицька О. Специфіка дитячої обдарованості. Обдарована дитина. 2001. № 1. С. 3-10.
3. Шепотько В. Організація і навчання обдарованих і талановитих школярів. Київ, 2006. № 2. С. 27-50.
4. Освіта.UA: Вітчизняні освітні інновації: вісім освітніх проєктів. URL: http://www.diplomservis.com/load/referaty/vitchiznjani_osvitni_innovaciji_visim_osvitnikh_proektiv/114-1-0-32898.

Коваленко А. В.,

*Психолог Хмельницького районного
відділу філії Державної установи «Центр пробації»
у Хмельницькій області
anastasiya.kowalencko2017@gmail.com*

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. У статті досліджено проблему розвитку та підтримки лідерських якостей у військових командирів у воєнний період. Висвітлено різні аспекти лідерства, такі як стресостійкість, ефективна комунікація та здатність до управління ризиками, які стають особливо важливими у ситуаціях воєнного конфлікту. Окрема увага приділяється необхідності постійного самовдосконалення та підготовки на постійній основі, що визначає успішність військових лідерів у надзвичайних ситуаціях. Зокрема, обговорюються питання, пов'язані зі здатністю лідера управляти стресом, робити ефективні рішення в обмежених строках та встановлювати ефективний механізм комунікації в